

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

JAK ZNAČIT EXEMPLÁŘE CITES?

METODIKA AOPK ČR

PRAHA 2019

JAK ZNAČIT EXEMPLÁŘE CITES?

METODIKA AOPK ČR

PRAHA 2019

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Jak značit exempláře CITES? : metodika AOPK ČR. – Praha : Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2019. – 31 stran. – (Metodika AOPK ČR)

Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7620-034-0 (brožováno)
NEPRODEJNÉ

* 504:592/599 * 636.025 * 592/599.081.15 * (437.3) * (072)

– Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (1973 březen 3.)

- ohrožené druhy živočichů
- exotická zvířata – Česko
- značení živočichů – Česko
- metodické příručky

59 – Zoologie [2]

Obr. 1: Oficiální logo úmluvy CITES.

Aktuální informace ke značení exemplářů CITES najdete na stránkách AOPK ČR:
<http://www.ochranaprirody.cz/cites/>

© Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2019

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky je státní instituce, která zajišťuje odbornou i praktickou péči o naši přírodu, zejména o chráněné krajinné oblasti, národní přírodní rezervace a národní přírodní památky.

Více na **www.nature.cz**

Obsah

ÚVOD	4
1. PROČ A JAK ZNAČIT EXEMPLÁŘE CITES	6
1.1. Značení exemplářů a vydávání výjimek ze zákazu komerčních činností	7
2. MIKROČIPY	8
2.1 Plazi	9
2.2 Ptáci	10
2.3 Savci	11
2.4 Ryby	12
2.5 Obojživelníci	12
3. KROUŽKY	13
3.1 Značení pomocí celistvého kroužku	14
3.2 Doporučená velikost celistvých kroužků	14
4. FOTOGRAFIE	23
4.1 Metodika fotografování	24
5. PRAMENY, POUŽITÉ MATERIÁLY	30

ÚVOD

Příručka *Jak značit exempláře CITES?* je zaměřena na řešení technických a odborných otázek při značení exemplářů CITES pro účely registrace exemplářů CITES (podle § 23 zákona č. 100/2004 Sb. a § 9 a 10 vyhlášky č. 210/2010 Sb.), pro účely vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností podle čl. 8 nařízení Rady (ES) č. 338/97 (o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi) a případně povolení (permitů CITES) podle čl. 4 a 5 téhož nařízení.

Předepsané metody značení určuje legislativa, a to zejména kapitola XVI čl. 66 nařízení Komise (ES) č. 865/2006 (o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/97) a § 23c a 23d zákona č. 100/2004 Sb. spolu s prováděcí vyhláškou č. 210/2010 Sb. Příručka je určena orgánům, které rozhodují o správnosti použití předepsané značkovací metody u živočichů, což jsou tzv. výkonné orgány CITES (Ministerstvo životního prostředí, krajské úřady a Magistrát hl. m. Prahy – MHMP) a také kontrolní orgány CITES (Česká inspekce životního prostředí, Celní správa ČR). Dále je příručka určena pro vlastníky a držitele exemplářů CITES, kterých se týká povinnost značení v souladu s uvedenou legislativou.

CITES je oficiálně používaná zkratka pro Úmluvu o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (dále jen Úmluva) – **C**onvention on **I**nternational **T**rade in **E**ndangered **S**pecies of Wild Fauna and Flora.

Úmluva je realizována v jednotlivých členských zemích prostřednictvím zmocněných úřadů, tzv. výkonných, vědeckých a kontrolních orgánů. Signatářů Úmluvy je aktuálně 183 (ke dni 1. 7. 2019). Úmluva chrání téměř 6 000 živočišných druhů a 30 000 rostlinných druhů (taxonů) rozdělených do tří příloh podle stupně ohroženosti v přírodě a ohroženosti mezinárodním obchodem (přílohy CITES I–III).

Více informací najdete na oficiálních stránkách úmluvy CITES (<https://www.cites.org/>) a na stránkách Ministerstva životního prostředí (https://www.mzp.cz/cz/cites_obchod_ohrozenymi_druhy).

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) je zákonem jmenována vědeckým orgánem CITES České republiky. Kompetence vědeckého orgánu jsou stanoveny v § 27 zákona č. 100/2004 Sb. (zákon o obchodování s ohroženými druhy) a dále v právu Evropského společenství (ES). Vědecký orgán provádí odbornou podporu orgánů státní správy včetně Ministerstva životního prostředí. Vybrané kompetence vědeckého orgánu:

- vyjadřuje se ke splnění podmínek při udělování výjimky ze zákazu obchodních činností a k vydávání permitů CITES, v mezích své funkce vydává další odborná stanoviska a poskytuje odbornou pomoc na žádost příslušných orgánů státní správy,
- shromažďuje odborné údaje o druzích živočichů a rostlin zařazených v přílohách CITES, připravuje informace pro Evropskou komisi; v součinnosti s příslušnými orgány státní správy shromažďuje, zpracovává a vyhodnocuje údaje o obchodu s druhy živočichů a rostlin, na které se vztahuje tento zákon, včetně obchodu nedovoleného, a vypracovává doporučení k ochraně druhů, regulaci obchodu s nimi a k zamezení nedovoleného obchodu,
- spolupracuje s vědeckými orgány členských zemí Úmluvy a ostatními mezinárodními organizacemi v oblasti ochrany přírody; v součinnosti s ministerstvem spolupracuje s výkonnými orgány členských zemí Úmluvy a se Sekretariátem Úmluvy.

Ministerstvo životního prostředí (MŽP) vydává dovozní a vývozní povolení (tzv. permity) CITES pro obchod se třetími zeměmi (mimo EU) a dále jako výkonný orgán CITES s hlavní odpovědností v ČR metodicky řídí tzv. další výkonné orgány CITES (krajské úřady, MHMP). Tyto úřady provádějí registraci exemplářů a vydávají ve správním řízení výjimky ze zákazu obchodních činností, které jsou platné v celé EU. V rámci tohoto metodického řízení MŽP vydalo Metodický návod k vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností s exempláři podle článku 8 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 338/1997 (Verze č. 5 podle stavu legislativy ke dni 21. 11. 2017). V kapitole 8 (Identifikace exemplářů jako podmínka vydání výjimky) této metodiky jsou podrobně popsány požadavky na identifikaci a značení exemplářů podle legislativy EU. Širší veřejnost nalezne tyto informace také v dokumentu „Informace pro obchodníky, vývozce, dovozce, chovatele, pěstitelé a další zájemce na portálu MŽP: http://www.mzp.cz/cz/informace_pro_veřejnost_cites.

Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) je hlavním kontrolním orgánem CITES v ČR a dohlíží společně s Celní správou ČR na dodržování platné legislativy.

foto: Milan Bartl

1. PROČ A JAK ZNAČIT EXEMPLÁŘE CITES

V souladu s aktuální legislativou je třeba označovat vybrané exempláře druhů v CITES pro vydání registračního listu, výjimky ze zákazu komerční činnosti a ve vybraných případech pro vývozní povolení do třetích zemí (permitu). Na vydaném dokladu CITES je uvedeno označení, na základě kterého musí být exemplář jednoznačně ztotožněn. Hlavní zásadou značení a identifikace je co nejpřesnější popis na dokladech CITES. Označení by mělo být trvalé, nesnímatelné a jedinečné, aby exemplář nebylo možno zaměnit za jiný.

Nařízení Rady (ES) č. 338/97 rozděluje druhy do čtyř příloh A–D (místo tří příloh CITES). Exempláře zařazené do přílohy A nařízení Rady (ES) č. 338/97 musí být v případě komerční činnosti, vydání potvrzení o osobním vlastnictví, potvrzení o putovní výstavě a dovozu či vývozu nezaměnitelně označené (viz čl. 64, 65 a 66) nařízení Komise (ES) č. 865/2006. Podle § 23 zákona č. 100/2004 Sb., se stejným způsobem označují jedinci podléhající registrační povinnosti, další podrobnější podmínky stanoví § 12 až § 14 prováděcí vyhlášky č. 210/2010 Sb.

Živé exempláře obratlovců se značí pomocí mikročipových transpondérů, odlišně se označují ptáci narození a odchovaní v zajetí, a to uzavřeným bezešvým kroužkem (viz jednotlivé kapitoly této metodiky). Výjimečně lze exempláře označit pomocí jedinečně číslovaných kroužků, pásků, visaček, tetování nebo jiným vhodným způsobem identifikace (například fotografií). Takový způsob značení a identifikace však musí být náležitě zdůvodněn a na takto označené exempláře lze vydat doklady EU jen s omezenou platností.

V rámci vydávání registračních listů doporučujeme do kolonky popis exempláře uvést pohlaví (pokud je známo, či ho v průběhu života jedince doplnit) a popis dalších nezaměnitelných znaků jedince (např. barevná varieta nebo odchylka, deformace části těla, ztráta končetiny či ocasu, chybějící kus krunýře, velké jizvy, slepé bílé oko, trvalá malformace zobáku následkem PBFD u ptáku apod.). Slovní popis takových abnormalit doporučujeme také doplnit fotografií.

Značení živých bezobratlých živočichů, všech neživých exemplářů a exemplářů rostlin není v nařízení Komise (ES) č. 865/2006 nijak specifikováno. Platí zásada co nejpřesnějšího popisu exempláře. Pokud nebude označení jedince (číslo mikročipu, číslo kroužku) shodné s číslem uvedeným v dokladech CITES či bude označení nečitelné (např. ošoupaný kroužek, chybné číslo mikročipu apod.) bude exemplář považován za neoznačený (chovatel si zkontroluje, zda jsou doklady CITES vydané správně). Totéž platí i pro identifikaci pomocí identifikační fotografie, na fotografii musí být zachyceny identifikační znaky jedince tak, aby jej bylo možno jednoznačně s fotografií ztotožnit.

Obr. 2: Odběr krve u ještěrky lesního (*Accipiter gentilis*) za účelem provedení testu DNA pro potvrzení parentity (rodové příslušnosti) samce a samice s mládětem. Parentitní test je v některých případech požadován ze strany AOPK ČR při vydávání dokladů CITES. Stanovený a uložený DNA profil mláděte umožňuje zároveň potvrdit identitu jedince kdykoliv v budoucnu. Vzhledem k technickým nárokům je však možné tuto metodu použít pouze jako doplňkovou.

Při každé změně značení (aplikace nového mikročipu, odstranění celistvého kroužku apod.) je nutná asistence pracovníka orgánu CITES (úředníka krajského úřadu nebo inspektora ČÍŽP). O víkendu nebo mimo pracovní dobu je v neodkladných případech, kdy by mohlo dojít k újmě na zdraví exempláře, možné konzultovat následný postup ve změně značení s ČÍŽP (pohotovostní tel.: 731 405 056). V každém případě důrazně doporučujeme pořídit z přeznačení exempláře kontinuální videozáznam, aby bylo možné při případné kontrole ČÍŽP změnu značení exempláře doložit.

1.1. Značení exemplářů a vydávání výjimek ze zákazu komerčních činností

Označení **musí** být trvalé, nesnímatelné a jedinečné, aby exemplář nebylo možno zaměnit za jiný. Předepsanou formou značení obratlovců, jiných než ptáků narozených v zajetí, je značení pomocí mikročipových transpondérů. Aplikaci mikročipů je v souladu se zákonem č. 166/199 Sb. (veterinární zákon) oprávněn provádět pouze veterinární lékař. Ten rovněž rozhodne na základě obecně přijatých poznatků veterinární medicíny a svých osobních zkušeností, zda bude provádět označení u exempláře v anestézii nebo bez anestézie.

Pokud je příslušný výkonný orgán ubezpečen, že tuto metodu nelze použít vzhledem k fyzickým vlastnostem exempláře (například velikosti těla u mláďat) nebo vzhledem ke zdravotnímu stavu exempláře (doloženo nejlépe potvrzením od veterinárního lékaře o nevhodnosti čipování vzhledem ke zdravotnímu stavu exempláře v určitém čase), může být akceptována alternativní forma identifikace – například identifikační fotografie. Tato forma identifikace **má pouze časově omezenou platnost a je na držiteli exempláře, aby zajistil řádné označení exempláře pomocí mikročipového transpondéru v okamžiku, kdy bude takové označení možné, vzhledem k velikosti a zdravotnímu stavu exempláře.** Podklady doložené chovatelem o nevhodnosti čipování vyhodnotí krajský úřad. Může se také rozhodnout výjimku nevydat. Předepsané značení a identifikace je důležitou podmínkou pro vydání výjimky.

1.1.1 Plazi

Plazi se označují mikročipy. Pokud se jedná o malé druhy plazů, které není vhodné z hlediska jejich velikosti čipovat, využívá se identifikace pomocí fotografie (viz kapitola 4).

1.1.2 Ptáci

V zajetí narození a odchovaní ptáci se přednostně označují uzavřenými celistvými kroužky (viz kapitola 3) a teprve, když kroužky nelze v odůvodněných případech použít (viz výše), se značí mikročipy. Opět je vyžadováno potvrzení veterinárního lékaře o nevhodnosti čipování jedince.

1.1.3 Savci

U savců je přípustné pouze označení pomocí mikročipového transpondéru, pokud tomu nebrání velikost exempláře nebo jeho aktuální zdravotní stav.

2. MIKROČIPY

Živí obratlovci jsou označováni **jedinečně číslovanými nepozměnitelnými mikročipovými transpondéry, které splňují normy ISO 11784:1996 (E) a 11785:1996 (E)**. Pokud je příslušný výkonný orgán ubezpečen (po konzultaci s vědeckým orgánem CITES), že tuto metodu nelze používat vzhledem k fyzickým vlastnostem exempláře nebo druhu nebo vzhledem k přirozenému chování, které je pro takový exemplář nebo druh typické, označují se příslušné exempláře pomocí jedinečně číslovaných kroužků, pásků, visaček, tetování nebo podobných prostředků, nebo musí být identifikovatelní jakýmkoli jiným vhodným způsobem (viz čl. 66 odst. 3 nařízení Komise (ES) č. 865/2006). V zajištění narození a odchovaní ptáci se přednostně označují uzavřenými celistvými kroužky (viz kapitola 3) a teprve, když kroužky nelze v odůvodněných případech použít, se značí mikročipy.

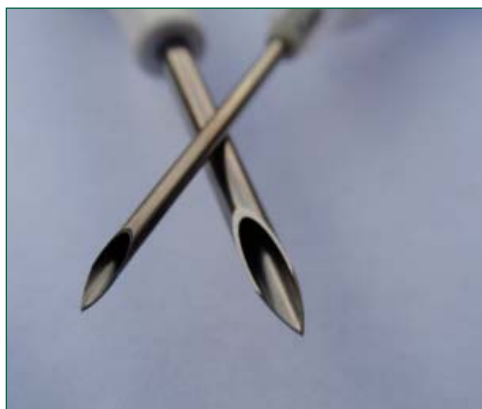
Běžný mikročip je tvořen kapslí z bioskla obvykle o rozměrech cca 2 x 11 mm, v níž je uložena přijímová a vysílací anténa a vlastní čip, což je diodová matrice nesoucí vlastní kód. Tento kód je při výrobě generován počítačem a laserem vepsán na matrici. Mikročip je pasivní, nemá vlastní zdroj energie. energii potřebnou k přenosu kódu získává z magnetického pole vytvářeného anténou čtecího zařízení. Tímto je zaručena jeho prakticky neomezená životnost. Čipy jsou nejčastěji dodávány sterilně balené, v jednorázovém aplikátoru s několika etiketami s číselným a čárovým kódem.

Použití těchto standardních mikročipů však není vhodné pro malé exempláře, například pro běžně prodávané druhy suchozemských želv do velikosti plastronu 10 cm a hmotnosti 500 g. U těchto jedinců je v některých státech EU (ČR, Německo, Rakousko) umožněna alternativní identifikace až do věku, ve kterém je možné jedince čipovat. Taková forma identifikace je například identifikační fotografie (viz kapitola 4).

Na trhu jsou také tzv. **ID PICO ISO** mikročipy, které vyhovují normám ISO 11784 a 11785. Jejich velkou výhodou je podstatně menší velikost (7 x 1,25 mm) oproti standardně používaným mikročipům **ISO Standard**. Tyto tzv. PICO mikročipy je tedy vhodné použít pro malé

Obr. 3: Porovnání velikostí čipů ISO Standard a ID PICO ISO. (foto: Maria Vet)

Obr. 4: Porovnání velikostí aplikačních jehel čipů ISO Standard a ID PICO ISO. (foto: Maria Vet)

druhy živočichů, u kterých může docházet ke komplikacím v souvislosti s aplikací většího standardního mikročipu (například maki trpasličí, skupina drápkatých opiček atd.). Při použití tohoto typu mikročipu je však třeba mít na paměti jeho menší čtecí vzdálenost, která je cca 5 cm. Z tohoto důvodu nelze PICO mikročip doporučit například pro mláďata želv, u nichž bude v dospělosti nejkratší možná čtecí vzdálenost, v závislosti na místě aplikace čipu, zřejmě větší než 5 cm. PICO mikročipy lze použít pouze u druhů, kde je možná přesná lokalizace mikročipu.

Aplikaci mikročipů je v souladu se zákonem č. 166/1999 Sb. (veterinární zákon) oprávněna provádět pouze osoba odborně způsobilá. Posouzení vhodnosti exempláře k označení mikročipem a zároveň nejvhodnějšího místa k jeho aplikaci je vždy na veterinárním lékaři. Je třeba posuzovat individuální vlastnosti a zdravotní stav jedince.

2.1 Plazi

Aplikace mikročipu u plazů je výhradně subkutánní (podkožní), pokud tomu u konkrétního jedince neodporují objektivní důvody, aplikuje se mikročip nejčastěji laterálně na levou stranu krku. Pokud je aplikace prováděna správným způsobem, jedná se o metodu bezpečnou, bez nepříznivého vlivu na zdravotní stav označených jedinců.

Praxe ukázala vhodnost „pootočení“ aplikovaného mikročipu ihned po jeho aplikaci vzhledem k ose aplikace, aby nedošlo k jeho náhodnému vytlačení zpět proti směru jeho subku-

Obr. 5: Krokodýly lze s ohledem na jejich velikost značit bez komplikací čipem, který se většinou aplikuje do levé strany krku. Na obrázku gaviál indický (*Gavialis gangeticus*).

tánního zavedení. Samovolné „vypadnutí“ mikročipu je nejpravděpodobnější během několika dnů po aplikaci, než dojde k zahojení povrchové ranky v kůži, kudy byl mikročip zaveden. U krokodýlů se osvědčilo zašít ranku po aplikaci v kůži jedním stehem a tím zcela vyloučit možnost spontánního vypuzení mikročipu z těla.

U velkých hadů a krokodýlů je ve většině případů kontrolované zvíře nutno znehybnit, aby bylo možné odečíst jeho značení. U krokodýlů navíc vzniká problém přiblížit některé čtečky do pracovní vzdálenosti od aplikovaného mikročipu, i když je zvíře znehybněno a mikročip ve zvířeti aktivní. Během růstu zvířete se může stát, že například u krokodýlů dochází k zesílení kůže a možným anatomickým změnám (nuchalie), čímž může dojít ke zvětšení nejmenší možné čtecí vzdálenosti (ztížení či znemožnění odečtení mikročipu).

2.2 Ptáci

Aplikace čipů u ptáků je předepsána pro ptáky jiné nežli odchované v lidské péči. Pro označení ptáků narozených a odchovaných v lidské péči lze mikročipy použít v případě, když žadatel prokáže předložením vyjádření veterinárního lékaře výkonnému orgánu CITES, že nebylo možné exemplář označit uzavřeným kroužkem vzhledem k jeho fyzickým vlastnostem nebo přirozenému chování. O umístění čipu (a jeho aplikaci s anestézií či bez) rozhodne veterinární lékař.

Obr. 6: RTG snímek papouška rodu Ara označeného kroužkem a zároveň mikročipem aplikovaným v prsní svalovině. (foto: Veterinární klinika Mada)

Zavádění čipu u ptáků probíhá nejčastěji dvojím způsobem:

subkutánně (pod kůží)

- na mediální plochu stehenní svaloviny v místě přechodu kůže stehna na stěnu břišní;
- do podkoží krku (u velkých ptáků), ramen, prsou, kožní řasy na křídle;
- doporučená minimální velikost: subkutánně lze označit ptáky jakékoli velikosti, u jedinců menších nežli 100 g se doporučuje aplikace v celkové anestézii pro případ lepší manipulace při případném výronu krve

intramuskulárně (do svalu)

- do levé strany povrchového nebo hlubokého prsního svalu (u sokolovitých se doporučuje aplikovat mikročip v době relativního letového klidu – dojde k enkapsulaci a stabilizaci čipu ve svalovině – jakýkoli pohyb čipu je vyloučen), možnost vyjmutí minimální;
- doporučená min. velikost exempláře pro intramuskulární zavedení čipu: 100 g.

2.3 Savci

Nejdiskutovanější a pravděpodobně nejproblémovější skupinou savců, u které se vedou spory o vhodnosti aplikace mikročipů a jejich vlivu na zdravotní stav označených jedinců, je skupina tzv. „drápkatých opic“ z čeledi malpovitých (*Cebidae*).

Nejmenší z nich, kosmani zakrslí (*Cebus pygmaea*) jsou i v dospělosti velcí pouze jako lidská pěst a aplikace mikročipu je většinou chovatelů odmítána. Z praxe veterinárních lékařů však vyplývají závěry, že také u tohoto druhu je aplikace mikročipu možná. Na druhou stranu je ovšem třeba poznamenat, že se u tamarína žlutorukého (*Saguinus midas*) stal případ, kdy otec mláděti mikročip umístěný subkutánně mezi lopatkami našel a vykousal ho takovým způsobem, že mládě usmrtil. Obecně lze říci, že v případě čipování mláděte, které opouští skupinu a odchází z chovného zařízení, je míra rizika minimální. Aplikace mikročipu může být riziková v případě označení mláďat, která jsou následně vrácena zpět do skupiny. Pokud rodiče při péči o mláďata mikročip najdou, vnímají jej jako nepatřičný prvek (pravděpodobně jako subkutánní stádium parazita) a mohou se pokusit mikročip vykousat s možným fatálním dopadem na mládě.

Pro většinu savců platí, že je-li podkoží na krku dostatečně prostorné, je možno

Obr. 7: Medvěd hnědý (*Ursus arctos*) patří společně s vlkem obecným (*Canis lupus*) a rysem ostrovidem (*Lynx lynx*) mezi naše velké šelmy. Také exempláře těchto druhů podléhají regulaci CITES a pro potřeby vydávání výjimek ze zákazu komerčních činností se čipují.

označit zvíře jakékoli hmotnosti (u jedinců pod 80 g je to obtížné zejména z důvodu souhry fixace jedince a aplikace čipu – pokud se zákrok neprovádí v anestézii). U malých zvířat (80 g–5 kg) je doporučena aplikace do podkoží mezi šíjí a lopatky; větší zvířata (od 5 kg) lze bezpečně zavádět mikročip i do svaloviny, totéž platí i pro malé kopytníky (10 kg–15 kg). Doporučujeme u větších zvířat (nad 5 kg) aplikovat mikročip na levou stranu šíje pro snadnější lokalizaci mikročipu.

Ze zkušenosti z kontrol v zoologických zahradách, ostatních chovatelských zařízeních a při kontrolách zásilek na hraničních přechodech se doporučuje aplikace mikročipů:

- do svaloviny stehen popřípadě hýždě u velkých zvířat, kopytníků (kromě čeledi nosorožcovití, tapírovití) a šelem. Důvodem je nesnadné, v některých případech nemožné, odečítání kódu mikročipu. Příčinou je rozvoj tukové tkáně na krku, který probíhá v dospělosti u většiny zvířat z těchto skupin,
- do levé strany báze ocasu u čeledi slonovití, nosorožcovití, tapírovití. Aplikace mikročipu je ovšem opět značně obtížná, ne-li nemožná kvůli síle kůže, stejně tak je i problém s odečítáním čipu (to platí obecně pro velká zvířata, kde může nastat problém s odchylem).

Upozornění: Pro snadné zaměření mikročipu čtecím zařízením je nutné uvést přesné místo aplikace mikročipu do registračního listu.

2.4 Ryby

Aplikace čipů u ryb je doporučována následovně:

u ryb větších než 30 cm

- základ levé strany hřbetní ploutve např. baramundi malajský (*Scleropages formosus*)

u ryb menších než 30 cm

- tělní dutina

2.5 Obojživelníci

U obojživelníků se čip aplikuje do lymfatického prostoru nebo tělní dutiny, rána by měla být překryta tkáňovým lepidlem.

U ryb a obojživelníků je nutné zmínit, že v ČR se značením těchto tříd zatím nejsou zkušenosti, a proto doporučujeme vždy konzultovat možnost čipování s veterinárním lékařem. Nelze-li exemplář očipovat, je nutné zvážit jiný způsob nezaměnitelného označení či identifikace (konzultace s AOPK ČR).

3. KROUŽKY

Dle čl. 66 odst. 8 nařízení Komise (ES) č. 865/2006 a české legislativy (§ 23c a 23d zákona č. 100/2004 Sb. a § 12 vyhlášky č. 210/2010 Sb.) je předepsaným označením ptáků narozených a odchovaných v lidské péči individuálně označený bezešvý uzavřený kroužek (kroužek nebo pásek v souvislém kruhu, bez přerušení nebo spoje), který byl nasazen v prvních dnech života ptáka a jehož velikost neumožňuje jeho sejmutí, až končetina plně doroste (viz tabulky doporučených velikostí kroužků). Tento kroužek musí být pro tento účel komerčně vyroben a musí na něm být vyražen údaj sestávající se z písmen **CZ** a **číselným kódem** přiděleného MŽP. Kroužek je nutné získat od licencovaného výrobce nebo distributora. Aktuální seznam distributorů je veřejně přístupný na webových stránkách MŽP (www.mzp.cz/cites), které vydává licenci pro distributory.

Vědecký i kontrolní orgán CITES mají přístup k údajům o přidělených číselných řadách a mohou tak při žádosti o certifikát nebo kontrolní činnosti správnost identifikačního údaje ověřit. Způsob označení a číslo značky zaznamená krajský úřad na registračním listu a na potvrzení o výjimce ze zákazu komerčních činností a současně i do celostátní databáze Registr CITES. Výrobci a distributoři kroužků jsou povinni vést registr těchto značek včetně identifikace osob, kterým byly kroužky přiděleny, a tyto registry zpřístupnit MŽP nebo ČIŽP.

Obr. 8: Bezešvé uzavřené kroužky různých velikostí.

3.1 Značení pomocí celistvého kroužku

Výhody označení celistvým kroužkem

- Označení odchovů mohou provádět chovatelé sami bez potřeby speciálního zařízení a bez asistence oprávněné osoby (veterináře).
- Chovatelé mohou zamezit stresovým situacím tím, že mláďata značí v čase, kdy to nejlépe vyhovuje ptákům.
- Identifikaci jedince označeného kroužkem a kontrolu značení lze provádět bez jakékoliv techniky (čtecí zařízení) a u krotkých ptáků také zcela bez stresu.
- V případě úletu ptáka umožňuje označení kroužkem snadné dohledání původního majitele podle elektronické databáze Registr CITES.
- Soulad s požadavky nařízení (ES) č. 865/2006 (čl. 66 odst. 8) na značení ptáků „narozených a odchovaných v zajetí“. (Označení jiným způsobem než celistvým kroužkem může vést například k tomu, že pták nebude uznán za „exemplář narozený a odchovaný v zajetí“ podle definice v čl. 54 tohoto nařízení.)

Nevýhody označení celistvým kroužkem

- V případě přirozených odchovů může vést rušení dospělých ptáků při péči o mláďata k negativním reakcím – rodiče mohou o potomky přestat pečovat, může dojít k poranění mláďat, v krajním případě i k jejich zabití. Vhodnou metodikou chovu se však toto riziko dá eliminovat.
- Kroužek na noze mláďat mohou rodiče považovat za cizí předmět v hnízdě a snaží se jej zbavit. Tím mohou mládě zranit, nebo mohou vyhodit kroužek z hníзда i s mládětem. Určitým řešením je „zamazání“ lesklých kroužků tmavou barvou či nečistotami z hníзда, aby tolik nepřitahovaly pozornost dospělých.
- Chybně zvolená (malá) velikost kroužku může vést ke zdravotním komplikacím – otoky nohou, odřeniny. Příliš velký kroužek se může zachytit za pletivo voliéry či klece případně může spadnout z nohy.
- V případě úletu či odcizení ptáka může nálezce či zloděj kroužek snadno odstranit a jedinec je následně neidentifikovatelný.

3.2 Doporučená velikost celistvých kroužků

Doporučený standard velikostí celistvých nánožních kroužků pro ptáky s povinností nezaměnitelného značení je uveden dále v tabulkách. Vnitřní průměry kroužků pro ptáky byly stanoveny na základě platné legislativy států EU, konzultace se zoology a chovatelské literatury.

Obr. 9: Papoušek rodu *Amazona* označený bezešvým uzavřeným (celistvým) kroužkem. Identifikaci takto označeného jedince lze provádět bez jakékoliv techniky. Číslo na kroužku musí být vždy čitelné (bez poškození). Pokud je číslo nečitelné, musí chovatel exemplář nechat označit čipem.

Tabulka č. 1: Papoušci

Latinský název	Český název	Průměr (mm)
<i>Amazona auropalliata</i>	amazoňan žlutokrký	11
<i>Amazona arausiaca</i>	amazoňan červenokrký	10,5–11
<i>Amazona barbadensis</i>	amazoňan žlutoramenný	9
<i>Amazona brasiliensis</i>	amazoňan rudoocasý	11
<i>Amazona finschi</i>	amazoňan fialovotemenný	9
<i>Amazona guildingii</i>	amazoňan Guildingův	11
<i>Amazona imperialis</i>	amazoňan královský	12
<i>Amazona leucocephala</i>	amazoňan kubánský	9
<i>Amazona oratrix</i>	amazoňan velký	11
<i>Amazona pretrei</i>	amazoňan nádherný	9
<i>Amazona rhodocorytha</i>	amazoňan červenočelý	10–11
<i>Amazona tucumana</i>	amazoňan tukamana	9
<i>Amazona ventralis</i>	amazoňan haitský	9
<i>Amazona versicolor</i>	amazoňan mnohobarvý	10,5
<i>Amazona vinacea</i>	amazoňan vínorudý	10
<i>Amazona viridigenalis</i>	amazoňan zelenolící	9,5
<i>Amazona vittata</i>	amazoňan portorický	9,5
<i>Anodorhynchus glaucus</i>	ara modrý	17
<i>Anodorhynchus hyacinthinus</i>	ara hyacintový	17
<i>Anodorhynchus leari</i>	ara kobaltový	16–17
<i>Ara ambiguus</i>	ara zelený	14
<i>Ara glaucogularis</i>	ara kaninda	14
<i>Ara macao</i>	ara arakanga	14
<i>Ara militaris</i>	ara vojenský	13

Latinský název	Český název	Průměr (mm)
<i>Ara rubrogenys</i>	ara červenouchý	12
<i>Cacatua goffiniana</i>	kakadu Goffinův	9,5
<i>Cacatua haematuropygia</i>	kakadu filipínský	9,5
<i>Cacatua moluccensis</i>	kakadu molucký	14
<i>Cacatua sulphurea</i>	kakadu žlutolící	10
<i>Cyanopsitta spixii</i>	ara škraboškový	10
<i>Cyanoramphus cookii</i>	kakariki norfolcký	4,5
<i>Cyanoramphus forbesi</i>	kakariki Forbesův	4,5
<i>Cyanoramphus novaezelandiae***</i>	kakariki rudočelý	4,5
<i>Cyanoramphus saisseti</i>	kakariki novokaledonský	4,5
<i>Cyclopsitta diophthalma coxeni</i>	loríček žlutoboký	4,5
<i>Eos histrio</i>	lori modropsý	7
<i>Eunymphicus cornutus</i>	papoušek chocholatý	5–5,5
<i>Pezoporus occidentalis</i>	papoušek noční	4,5
<i>Guarouba guarouba</i>	aratinga žlutý	8
<i>Neophema chrysogaster</i>	neoféma žlutobřichá	4
<i>Ognorhynchus icterotis</i>	papoušek žlutouchý	7,5
<i>Pezoporus wallicus</i>	papoušek zemní	4,5
<i>Pionopsitta pileata</i>	amazónek červenohlavý	7,5
<i>Probosciger aterrimus</i>	kakadu palmový	14–16
<i>Probosciger aterrimus goliath</i>	kakadu palmový	16
<i>Primolius couloni</i>	ara horský	9,5
<i>Primolius maracana</i>	ara marakana	9,5
<i>Psephotus chrysapterygus</i>	papoušek žlutoramenný	4,5
<i>Psephotus dissimilis***</i>	papoušek žlutokřídý	4,5
<i>Psephotus pulcherrimus</i>	papoušek překrásný	4
<i>Psittacula echo</i>	alexander mauricijský	8
<i>Psittacus erithacus erithacus</i>	papoušek žako velký	11
<i>Psittacus erithacus timneh</i>	papoušek žako liberijský	9,5
<i>Pyrrhura cruentata</i>	pyrura modrobradý	6
<i>Rhynchopsitta spp.</i>	arara	7,5
<i>Strigops habroptilus</i>	kakapo soví	**
<i>Vini australis</i>	viní modrotemenný	5
<i>Vini kuhlii</i>	viní rubínový	6
<i>Vini stephensi</i>	viní zelenotemenný	6
<i>Vini peruviana</i>	viní běloprsý	5
<i>Vini ultramarina</i>	viní modrý	5

vysvětlivky:

** průměr nebyl zjišťován

*** Druh je uveden v příloze X nařízení Komise (ES) č. 865/2006. Pro exempláře těchto druhů narozené a odchované v zajetí a jejich křížence, není vyžadováno udělení výjimky ze zákazu obchodních činností, ani se na ně nevztahuje povinnost registrace. Značení těchto exemplářů není povinné.

Tabulka č. 2: Dravci a sovy

Čeľad	Latinský názov	Český názov	Průměr (mm)
Cathartidae	<i>Gymnogyps californianus</i>	kondor kalifornský	**
	<i>Vultur gryphus</i>	kondor velký	30
Pandionidae	<i>Pandion haliaetus</i>	orlovec říční	19
Accipitridae	<i>Accipiter brevipes</i>	krahujec krátkoprstý	10
	<i>Accipiter gentilis</i>	jestřáb lesní	12M–14F*
	<i>Accipiter nisus</i>	krahujec obecný	7M–8F*
	<i>Aegypius monachus</i>	sup hnědý	28
	<i>Aquila adalberti</i>	orel Adalbertův	24
	<i>Aquila chrysaetos</i>	orel skalní	28
	<i>Aquila clanga</i>	orel volavý	20
	<i>Aquila heliaca</i>	orel královský	24
	<i>Aquila pomarina</i>	orel křiklavý	20
	<i>Buteo buteo</i>	káně lesní	12
	<i>Buteo lagopus</i>	káně rousná	14
	<i>Buteo rufinus</i>	káně bělohvostá	15
	<i>Chondrohierax uncinatus wilsonii</i>	jestřáb hákozobý	12
	<i>Circus gallicus</i>	orlík krátkoprstý	21
	<i>Circus aeruginosus</i>	moták pochop	12
	<i>Circus cyaneus</i>	moták pillich	12
	<i>Circus macrourus</i>	moták stepní	12
	<i>Circus pygargus</i>	moták lužní	12
	<i>Elanus caeruleus</i>	luněk šedý	12
	<i>Eutriorchis astur</i>	orlík madagaskarský	12
	<i>Gypaetus barbatus</i>	orlosup bradatý	28
	<i>Gyps fulvus</i>	sup bělohlavý	28
	<i>Haliaeetus albicilla</i>	orel mořský	24M–26F*
	<i>Haliaeetus leucocephalus</i>	orel bělohlavý	24M–28F*
	<i>Haliaeetus leucogaster</i>	orel bělobřichý	24M–28F*
	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>	orel páskovaný	24M–28F*
	<i>Haliaeetus pelagicus</i>	orel východní	24M–28F*
	<i>Haliaeetus sanfordi</i>	orel Sanfordův	24M–28F*
	<i>Haliaeetus vocifer</i>	orel jasnohlasý	24M–28F*
	<i>Haliaeetus vociferoides</i>	orel madagaskarský	24M–28F*
	<i>Harpia harpyja</i>	harpyje	**
	<i>Hieraaetus fasciatus</i>	orel jestřábí	19
	<i>Hieraaetus pennatus</i>	orel nejmenší	20
	<i>Leucopternis occidentalis</i>	káně západní	14
	<i>Milvus migrans</i>	luňák hnědý	12
	<i>Milvus milvus</i>	luňák červený	12
	<i>Neophron percnopterus</i>	sup mrchožravý	20
	<i>Pernis apivorus</i>	včelojed lesní	12
	<i>Pithecophaga jefferyi</i>	orel opičí	28
Falconidae	<i>Falco araeus</i>	poštolka seychelská	9
	<i>Falco biarmicus</i>	raroň jižní	12M–14F*

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Falconidae	<i>Falco cherrug</i>	raroh velký	13M–15F*
	<i>Falco columbarius</i>	dřemlík tundrový	8
	<i>Falco eleonorae</i>	ostříž jižní	8
	<i>Falco jugger</i>	sokol laggar	13M–14F*
	<i>Falco naumanni</i>	poštolka jižní	7
	<i>Falco newtoni</i>	poštolka madagaskarská	8
	<i>Falco pelegrinoides</i>	sokol šahin	11M–13F*
	<i>Falco peregrinus</i>	sokol stěhovavý	12M–14F*
	<i>Falco punctatus</i>	poštolka skvrnitá	9
	<i>Falco rusticolus</i>	raroh lovecký	13M–15F*
	<i>Falco subbuteo</i>	ostříž lesní	9
	<i>Falco tinnunculus</i>	poštolka obecná	9
	<i>Falco vespertinus</i>	poštolka rudonohá	8–9
Tytonidae	<i>Tyto alba</i>	sova pálená	10
	<i>Tyto soumagnei</i>	sova madagaskarská	**
Strigidae	<i>Aegolius funereus</i>	sýc rousný	12
	<i>Asio flammeus</i>	kalous pustovka	12
	<i>Asio otus</i>	kalous ušatý	10
	<i>Athene noctua</i>	sýček obecný	8
	<i>Bubo bubo</i>	výr velký	24
	<i>Glaucidium passerinum</i>	kulišek nejmenší	7
	<i>Heteroglaux blewitti</i>	sýček lesní	6
	<i>Mimizuku gurneyi</i>	výřeček obří	8
	<i>Ninox natalis</i>	sovka vánoční	**
	<i>Ninox novaseelandiae undulata</i>	sovka ostrovní	11
	<i>Nyctea scandiaca</i>	sovice sněžní	24
	<i>Otus ireneae</i>	výřeček Irenin	**
	<i>Otus scops</i>	výřeček malý	7
	<i>Strix aluco</i>	puštík obecný	12
	<i>Strix nebulosa</i>	puštík vousatý	16
	<i>Strix uralensis</i>	puštík bělavý	15
	<i>Surnia ulula</i>	sovice krahujová	10

vysvětlivky:

* doporučený průměr kroužku se liší podle pohlaví: M – samec, F – samice

** průměr nebyl zjišťován

tučně Tučně jsou vyznačeny druhy, na něž se nevztahuje povinnost registrace podle § 23 zákona č. 100/2004 Sb., protože se jedná o druhy chráněné zákonem 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Jde o druhy přirozeně se vyskytující ve volné přírodě ČR. Pro komerční nakládání s jedinci těchto druhů je však nezbytná výjimka ze zákazu obchodních činností podle čl. 8 nařízení Rady 338/97. V případě výjimky ze zákazu obchodních činností vydané pro jedince zvláště chráněného druhu narozeného a odchovaného v zajetí, nahrazuje tato Osvědčení o vzetí do evidence vydávané dle § 54 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.

Tabulka č. 3: Ostatní ptáci

Čeľad	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Tinamidae	<i>Tinamus solitarius</i>	tinama samotářská	**
Pelecanidae	<i>Pelecanus crispus</i>	pelikán kadeřavý	**
Ardeidae	<i>Bubulcus ibis</i>	volavka rusohlavá	12
	<i>Casmerodius albus</i>	volavka bílá	17
	<i>Egretta garzetta</i>	volavka stříbřitá	15
Ciconiidae	<i>Ciconia boyciana</i>	čáp východní	18
	<i>Ciconia nigra</i>	čáp černý	16
	<i>Ciconia stormi</i>	čáp pestrý	**
	<i>Jabiru mycteria</i>	čáp jabiru	**
	<i>Leptoptilos dubius</i>	marabu indický	**
	<i>Mycteria cinerea</i>	nesyt bílý	**
Threskiornithidae	<i>Geronticus calvus</i>	ibis jihoafrický	**
	<i>Geronticus eremita</i>	ibis skalní	**
	<i>Nipponia nippon</i>	ibis japonský	**
	<i>Platalea leucorodia</i>	kolpík bílý	18
	<i>Pseudibis gigantea</i>	ibis obrovský	**
Phoenicopteridae	<i>Phoenicopeterus ruber</i>	plameňák růžový	17
Anatidae	<i>Anas aucklandica</i>	čírka hnědá	9
	<i>Anas laysanensis</i> ***	kachna laysanská	**
	<i>Anas chlorotis</i>	čírka novozélandská	**
	<i>Anas nesiotis</i>	čírka campbelská	**
	<i>Asarcornis scutulata</i>	pižmovka bělokřídla	**
	<i>Anas querquedula</i> ***	čírka modrá	9
	<i>Aythya innotata</i>	polák madagaskarský	10
	<i>Aythya nyroca</i> ***	polák malý	9
	<i>Branta canadensis leucopareia</i>	berneška velká aleutská	13,5
	<i>Branta ruficollis</i> ***	berneška rudokrká	**
	<i>Branta sandvicensis</i> ***	berneška havajská	**
	<i>Mergus octosetaceus</i>	morčák paranský	10,5
	<i>Oxyura leucocephala</i> ***	kachnice bělohlavá	10
	<i>Rhodonessa caryophyllacea</i>	kachna růžohlavá	10
	<i>Tadorna cristata</i>	husice chocholatá	14
Megapodiidae	<i>Macrocephalon maleo</i>	tabon přilbový	20
Cracidae	<i>Crax alberti</i>	hoko modrozobý	20
	<i>Crax blumenbachii</i>	hoko červenolaločnatý	20
	<i>Mitu mitu</i>	hoko mitu	20
	<i>Oreophasis derbianus</i>	guan horský	18
	<i>Penelope albipennis</i>	guan bělokřídý	14
	<i>Pipile jacutinga</i>	guan černočelý	14
	<i>Pipile pipile</i>	guan modrohrdlý	14
Phasianidae	<i>Catreus wallichii</i> ***	bažant Wallichův	14
	<i>Colinus virginianus ridgwayi</i> ***	křepel virginický, poddruh <i>ridgwayi</i>	6,5
	<i>Crossoptilon crossoptilon</i> ***	bažant tibetský	14
	<i>Crossoptilon harmani</i>	bažant pradéšský	**

Čeleď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Phasianidae	<i>Crossoptilon mantchuricum</i> ***	bažant mandžuský	14
	<i>Lophophorus impejanus</i> ***	bažant lesklý	**
	<i>Lophophorus lhuysii</i>	bažant zelenoocasý	15,5
	<i>Lophophorus sclateri</i>	bažant Sclaterův	14
	<i>Lophura edwardsi</i> ***	bažant Edwardsův	**
	<i>Lophura imperialis</i>	bažant císařský	12
	<i>Lophura swinhoii</i> ***	bažant Swinhoeův	**
	<i>Odontophorus strophium</i>	křepel límcový	6,5
	<i>Ophrysia superciliosa</i>	křepelka himálajská	6,5
	<i>Polyplectron napoleonis</i> ***	bažant palawanský	10
	<i>Rheinardia ocellata</i>	bažant perlový	14,5
	<i>Syrmaticus ellioti</i> ***	bažant Elliotův	**
	<i>Syrmaticus humiae</i> ***	bažant Humeův	**
	<i>Syrmaticus mikado</i> ***	bažant mikado	12
	<i>Tetraogallus caspius</i>	velekur kaspický	14
	<i>Tetraogallus tibetanus</i>	velekur tibetský	14
	<i>Tragopan blythii</i>	satyr Blythův	14
	<i>Tragopan caboti</i>	satyr Cabotův	14
	<i>Tragopan melanocephalus</i>	satyr černohlavý	14
Gruidae	<i>Tympanuchus cupido attwateri</i>	tetřívěk prériový	12
	<i>Grus americana</i>	jeřáb americký	**
	<i>Grus canadensis</i>	jeřáb kanadský	16
	<i>Grus grus</i>	jeřáb popelavý	18,5
	<i>Grus japonensis</i>	jeřáb mandžuský	**
	<i>Grus leucogeranus</i>	jeřáb bílý	**

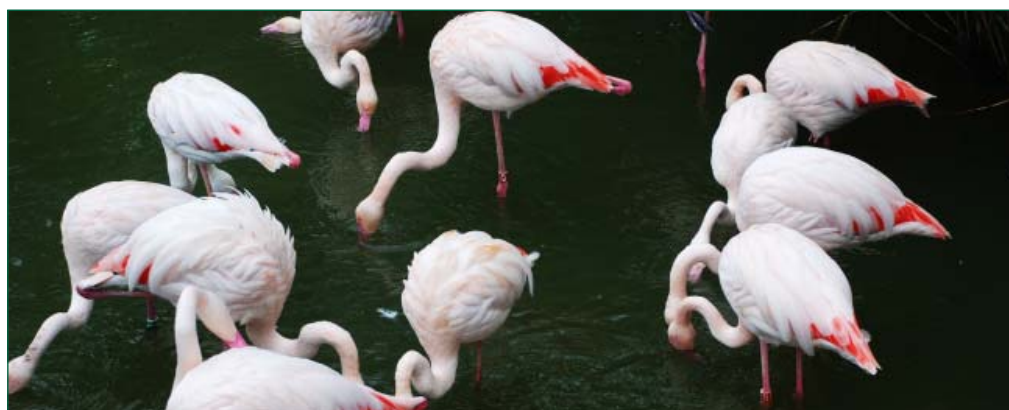

Obr. 10: Pár mladých jedinců luňáků červených (*Milvus milvus*) označených bezešvým uzavřeným kroužkem.

Obr. 11: Povinnost nezaměnitelně značit CITESové exempláře neplatí pouze pro soukromé chovatele, ale i pro zoologické zahrady. Také u pelikánů se využívá bezešvý uzavřený kroužek.

Čeď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Gruidae	<i>Grus monacha</i>	jeřáb kápoý	**
	<i>Grus nigricollis</i>	jeřáb černokrký	16
	<i>Grus vipio</i>	jeřáb červenolící	**
Rallidae	<i>Gallirallus sylvestris</i>	chřástal Howeův	**
Rhynochetidae	<i>Rhynochetos jubatus</i>	kagu chocholatý	**
	<i>Ardeotis nigriceps</i>	drop černohlavý	**
	<i>Chlamydotis undulata</i>	drop obojkový	14
	<i>Sypheotides indicus</i>	drop indický	**
	<i>Houbaropsis bengalensis</i>	drop bengálský	**
	<i>Otis tarda</i>	drop velký	26
	<i>Tetrax tetrax</i>	drop malý	16
Scolopacidae	<i>Numenius borealis</i>	koliha severní	**
	<i>Numenius tenuirostris</i>	koliha tenkozobá	7
	<i>Tringa guttifer</i>	vodouš ochotský	**
Laridae	<i>Larus relictus</i>	racek reliktní	7
Columbidae	<i>Caloenas nicobarica</i>	holub nikobarský	10,5
	<i>Claravis godefrida</i>	holoubek červenokřídý	2,5
	<i>Columba livia***</i>	holub skalní	7
	<i>Ducula mindorensis</i>	holub císařský	10
	<i>Leptotila wellsi</i>	holub Wellsův	6
	<i>Streptopelia turtur</i>	hrdlička divoká	6
Musophagidae	<i>Tauraco bannermani</i>	turako Bannermanův	**
Trochilidae	<i>Glaucis dohrnii</i>	kolibřík bronzovoocásý	**
Trogonidae	<i>Pharomachrus mocinno</i>	kvesal chocholatý	**
Bucerotidae	<i>Aceros nipalensis</i>	zoborožec rudokrký	**

Obr. 12: Pokud není bezpečné použít bezešvý uzavřený kroužek vzhledem k přirozenému chování jedinců určitého druhu, mohou být takové exempláře označeny čipem. Příkladem takového druhu jsou plamenačníci, kteří mají zahnutý zobák uzpůsobený k cezení vody. Hrozí zde riziko, že pták zachytí zobákem za kroužek na noze a utopí se.

Čeď	Latinský název	Český název	Průměr (mm)
Bucerotidae	<i>Aceros subruficollis</i>	zoborožec běloprsý	**
	<i>Buceros bicornis</i>	dvojzoborožec žlutozobý	**
	<i>Buceros vigil</i>	zoborožec štitnatý	**
Picidae	<i>Campephilus imperialis</i>	datel císařský	**
	<i>Dryocopus javensis richardsi</i>	datel indomalajský	**
Cotingidae	<i>Cotinga maculata</i>	kotinga brazilská	**
	<i>Xipholena atropurpurea</i>	kotinga bělokřídla	**
Pittidae	<i>Pitta gurneyi</i>	pita thajská	**
	<i>Pitta kochi</i>	pita luzonská	**
Atrichornithidae	<i>Atrichornis clamosus</i>	křováček zvučný	**
Hirundinidae	<i>Pseudochelidon sirintarae</i>	břehule bělooká	**
Muscicapidae	<i>Bebrornis rodericanus</i>	lejsek rodriguézský	**
	<i>Dasyornis broadbenti litoralis</i>	střízlíkovec rezavohlavý	**
	<i>Dasyornis longirostris</i>	střízlíkovec západní	**
	<i>Picathartes gymnocephalus</i>	vránule bělokrká	**
	<i>Picathartes oreas</i>	vránule šedokrká	**
Zosteropidae	<i>Zosterops albogularis</i>	kruhoočko černouzdíčkové	**
Meliphagidae	<i>Lichenostomus melanops cassidix</i>	medosavka zlatohrdlá, poddruh <i>cassidix</i>	**
Icteridae	<i>Xanthopsar flavus</i>	vlhovec paraguajský	**
Fringillidae	<i>Carduelis cucullata</i> ***	čížek ohnivý	2,5
Sturnidae	<i>Leucopsar rothschildi</i>	majna Rothschildova	6

vysvětlivky:

** průměr nebyl zjišťován

*** Druh je uveden v příloze X nařízení Komise (ES) č. 865/2006. Pro exempláře těchto druhů narozené a odchované v zajetí a jejich křížence, není vyžadováno udělení výjimky ze zákazu obchodních činností, ani se na ně nevztahuje povinnost registrace. Značení těchto exemplářů není povinné.

tučně Tučně jsou vyznačeny druhy, na něž se nevztahuje povinnost registrace podle § 23 zákona č. 100/2004 Sb., protože se jedná o druhy chráněné zákonem 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Jde o druhy přirozeně se vyskytující ve volné přírodě ČR. Pro komerční nakládání s jedinci těchto druhů je však nezbytná výjimka ze zákazu obchodních činností podle čl. 8 nařízení Rady 338/97. V případě výjimky ze zákazu obchodních činností vydané pro jedince zvláště chráněného druhu narozeného a odchovaného v zajetí, nahrazuje tato Osvědčení o vzetí do evidence vydávané dle § 54 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny.

Alternativně je možné ptáky dle čl. 66 odst. 2 výše zmíněného nařízení označit jedinečně číslovacími nepozměnitelnými mikročipovými transpondéry, které splňují normy ISO 11784:1996 (E) a 11785:1996 (E). Takového značení lze ovšem použít pouze v případě, že chovatel předloží výkonnému orgánu CITES veterinární osvědčení o tom, že nešlo exemplář označit uzavřeným kroužkem vzhledem k jeho fyzickým vlastnostem nebo přirozenému chování (např. tučňáci, brodiví, plameňáci).

4. FOTOGRAFIE

Nejčastější použití fotografické identifikace je u plazů, případně u některých vybraných druhů savců. Například druhy skvrnitých koček – fotografie obličejové části hlavy a obou boků, nosorožci – fotografie hlavy, sloni – fotografie hlavy a uší, zebry – fotografie kresby na zadku a boků. U těchto druhů, kde může nastat problém s aplikací mikročipu, je tento způsob pravděpodobně vhodnější a praktičtější.

Je však třeba připomenout, že fotografie nejsou v nařízení (ES) č. 865/2006 uvedeny mezi předepsanými způsoby značení exemplářů. Je to odrazem toho, že členské státy EU nemají shodný názor na vhodnost použití fotografií zejména pro identifikaci živých exemplářů obchodovaných ve velkých počtech a některé členské státy fotografie živých exemplářů neuznávají. Z hlediska předpisů EU tedy fotografie nenahrazuje předepsané jedinečné a trvalé označení exempláře, pouze doplňuje popis a napomáhá identifikaci exempláře jiným, než předepsaným způsobem. Z toho důvodu pro

Obr. 13 a 14: Při fotografické identifikaci velkých koček, jakými jsou například levhart a tygr, je možné použít jako doplňkovou identifikaci kresbu v obličejové části hlavy a také na obou bocích.

exempláře z přílohy A, identifikované jen fotografií, lze vydat ve smyslu čl. 11 odst. 3 nařízení (ES) č. 865/2006 pouze potvrzení specifické pro transakci a při prodeji do jiného členského státu výjimka přestává platit. Používání fotografií u povinně registrovaných exemplářů je stanoveno v § 23c odst. 4 zákona č. 100/2004 Sb. a doplněno § 13 vyhlášky č. 210/2010 Sb.

Podmínky použití fotografie:

- a) na fotografii je zřetelně identifikovatelné měřítko (pokud lze použít);
- b) na fotografii jsou rozlišitelné detailní identifikační znaky exempláře;
- c) fotografie je nalepena nebo vložena do formuláře, jehož vzor je uveden v příloze č. 8 k této vyhlášce.

Přestože další podmínky nejsou legislativou stanoveny, fotografie by měla být barevná o rozměrech 10 x 15 cm, technicky dokonalá (ostrá, barevně věrná). Fotografie splňující výše uvedené podmínky předkládá žadatel o doklady CITES nebo o registraci exempláře. MŽP nebo krajský úřad či MHMP může požadovat, aby žadatel předložil fotografie také elektronicky.

Používání fotografií na registračních listech a potvrzeních o výjimkách EU je popsáno též v příručce MŽP „Metodický návod k vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností s exempláři CITES podle článku 8 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 338/1997 (Verze č. 5 podle nařízení Komise (ES) č. 865/2006)“.

Níže uvedená metodika fotografování byla vypracována prioritně pro plazy, pro které se jeví jako nejvhodnější alternativa, nelze-li značit mikročipem. Pokud nebude dodržena předepsaná metodika identifikace pomocí identifikační fotografie a exemplář nebude možné ztožnit s jeho fotografií na dokladech, vystavuje se držitel riziku zabavení exempláře.

4.1 Metodika fotografování

Fotografovaný objekt musí vyplňovat převážnou část technicky dokonalé fotografie (ostrá, barevně věrná). Lépe je fotografování při jasném denním světle než použitím blesku. Při použití blesku dochází k odleskům nebo přesvícení fotografovaného objektu, ztrácí se kresba a přirozené zbarvení. Ani přímé sluneční světlo není ideální. Nejvíce detailů je možné zachytit při fotografování za jasného rozptýleného denního světla. Fotografovaný objekt se položí na kontrastní podložku a přiloží se k němu měřítko. U neklidných plazů se doporučuje zvíře umístit do menšího prázdného skleněného terária, pod nímž je kontrastní papír. Při použití fotoblesku nebo umělého světla lze použít také polystyrenovou krabici. Při fotografování plastronu (břišní část krunýře) želv je možné pohyblivé zvíře lehce zabořit karapaxem (hřbetní část krunýře) do písku či jiného vhodného materiálu nebo je položit do vhodné nádoby. U větších zvířat je nutné umístit měřítko do výše fotografované části zvířete tak, aby bylo čitelné. Při fotografování detailů (například šupiny, štítky) u menších druhů (například leguáni) je nutno použít makrofotografii (objektiv o delší ohniskové vzdálenosti s mezikroužkem nebo předsádkovou čočkou, makroobjektiv, u kompaktních fotoaparátů se použije snímací režim pro makrofotografii). Při fotografování z boku je nutno do registračního listu nebo výjimky uvést, která strana zvířete byla fotografována.

Vždy je třeba dbát na kvalitu tisku a na to, aby zobrazený znak nebyl dodatečně pozměněn v počítači softwarovou editací. Digitální fotografie je možné v počítači mírně doostřit, zesvětlit či oříznout. Nesmí však dojít ke snížení kvality fotografie (například rozostření nebo zrnění při silném ořezu). Na celkovém záběru zvířete musí být viditelný deklarovaný nezaměnitelný znak. Popis znaku či znaků se uvede v kolonce č. 4 registračního listu.

4.1.1 Želvy

Předmětem fotografie je celá břišní část krunýře (plastron) exempláře. Celkově musí fotografovaný exemplář zaujímat cca 80% celé fotografie. Rozlišujícím znakem je především vzájemné nasedání štítků, případně u aktuální fotografie i kresba, ta se však po čase může měnit. U druhu *Malacochersus tornieri* lze použít díky zploštělému tvaru krunýře i fotografii karpaxu. S růstem zvířete přirůstají na štítcích "leto kruhy" čili původní kresba se posouvá více ke středu štítku či může být částečně zredukována odřením. Nasedání a nerovnosti krajů štítků však zůstávají zachovány. Želvy se fotí optimálně těsně před registrací, dále dle potřeby nejpozději však od 6ti do 12ti měsíců a dále dle potřeby do označení mikročipem.

Interval vhodný k provedení nové fotografie však nelze jednoznačně určit vzhledem k individuálním i druhovým rozdílům ve vývoji. Vždy je třeba se řídit pravidlem, že exemplář musí být podle fotografie jednoznačně a nezaměnitelně identifikovatelný. Tento způsob identifikace byl zatím vyhovující u všech druhů suchozemských želv, které byly v ČR kontrolovány.

Vhodné pro *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Testudo marginata*, *Geochelone radiata*, *Malacochersus tornieri*, *Pyxis arachnoides*, *Geoclemys hamiltonii*

Obr. 15: Příklad dobře provedené fotografické identifikace želvy zelenavé (*Testudo hermanni*).

Obr. 16: Chovatel musí být schopen při kontrole exemplářů přiřadit doklad CITES (registrační list, výjimku ze zákazu komerčních činností nebo permit) pomocí identifikační fotografie ke konkrétnímu exempláři. Tato povinnost se týká i obchodníků s velkým počtem zvířat např. želv rodu *Testudo*. Je tedy na chovateli, aby měl organizaci chovu uzpůsobenou tak, aby toho byl vzhledem k počtu mláďat schopen.

4.1.2 Krokodýli

U krokodýlů se mohou vyskytnout nezaměnitelné znaky, ale jejich průkaznost je obtížná a vzhledem k možnosti využití jiných metod značení nepovažujeme použití fotografie za vhodné. Vzhledem k velikosti zvířat a jejich konstituci je možno použít k jejich označení mikročipy. Identifikační fotografie by případně mohla být použita u juvenilních jedinců – fotografie hlavy z boku, rozlišujícím znakem by byly skvrny kolem tlamy (*Osteolaemus tetraspis*), a v pozdějším věku by pak byl exemplář označen mikročipem. Případně lze použít u druhu krokodýl nilský (*Crocodylus niloticus*), kde lze za nezaměnitelný považovat vzor po obou stranách ocasu.

Různé jiné dosud používané mechanické značky (například plomby na plovacích blánách) nesplňují požadavek nezaměnitelnosti, neboť mohou být zvířeti poměrně snadno sejmuty. Tyto značky slouží většinou k označení skutečnosti, že zvíře pochází z faremního chovu.

Obr. 17: Mláďata krokodýlů je vhodné čipovat nejdříve při velikosti 10–15 cm. Na obrázku mláďata krokodýla čelnatého (*Osteolaemus tetraspis*). Rozlišujícím znakem na identifikační fotografii malých jedinců nevhodných pro čipování mohou být skvrny kolem tlamy.

4.1.3 Hadi

U hadů doporučujeme provést fotografie dvě. Objekt musí vyplňovat cca 60 % plochy fotografie. Majitel rozhodne, zda fotografovat exemplář celý, nebo jen tu část těla (zahrnující vždy buď hlavu, nebo ocas), kde se vyskytuje nezaměnitelný znak. Tento znak je nutno na celkové fotografii zakroužkovat. Druhá fotografie stejného formátu bude detailní fotografií daného znaku.

Rozlišovacím znakem ve většině případů je kresba, někde pak i detailní foto šupin. V praxi se nejlépe osvědčilo fotografování svrchní části hlavy a záhlaví (cca 15–30 cm, úměrně k velikosti hada), u menších druhů (např. *Sanzinia madagascariensis*) lze fotografovat i celé tělo zvířete. U některých druhů lze použít i fotografii konce ocasu (např. *Boa constrictor occidentalis*) nebo je kvůli umístění kresby vhodnější fotografie z boku či šikmo z boku shora. Mláďata některých druhů jsou výrazně odlišná od dospělců (např. *Sanzinia madagascariensis*) a je nutno během růstu a po dosažení dospělosti podle potřeby aktualizovat fotografie. Novou fotografii pracovník krajského úřadu přikládá k stávajícímu registračnímu listu.

Vhodné pro *Acrantophis madagascariensis*, *Acrantophis dumerilli*, *Sanzinia madagascariensis*, *Boa constrictor occidentalis*, *Epicrates subflavus*, *Epicrates inornatus*

Obr. 18 a 19: Na obrázcích hroznýšů madagaskarských (*Sanzinia madagascariensis*) je patrný rozdíl v kresbě znaků hlavy a záhlaví.

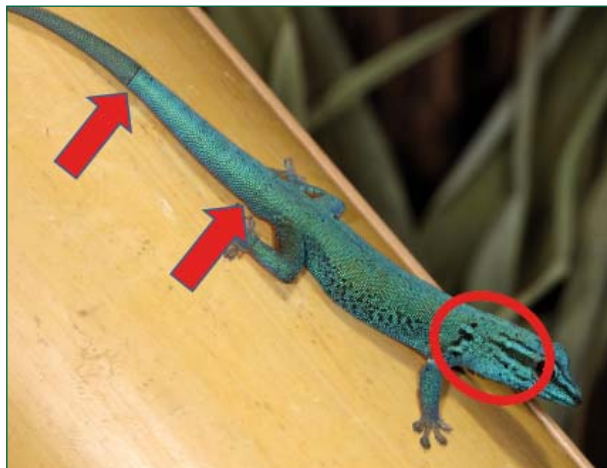
4.1.4 Ještěři

Identifikace na základě fotografií je zde poněkud složitější, často je nutno použít detailnější fotografie, na kterých je vidět umístění šupin, protože mnoho druhů nemá kresbu či ji nemá natolik výraznou, aby samotná stačila k identifikaci zvířete. Záběr musí vyplňovat cca 60 % plochy fotografie.

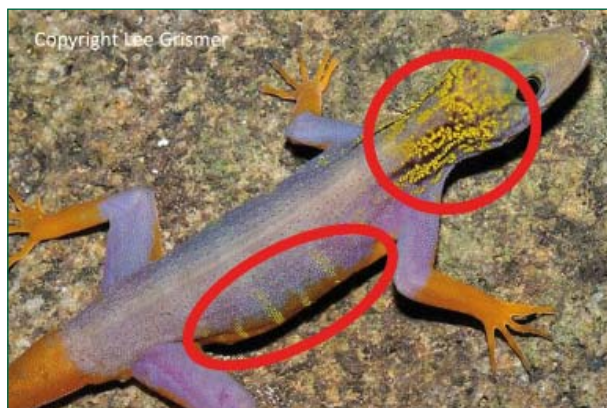
Gekoni

Malá velikost gekonů většinou znemožňuje použití mikročipů. Účinnost označení těchto plazů pomocí identifikační fotografie závisí hlavně na výběru vnitrodruhových, vysoce variabilních, ale ontogeneticky neměnných znaků.

Vhodné pro *Lygodactylus williamsi*, *Cnemaspis psychedelica*

Obr. 20: U gekona druhu *Lygodactylus williamsi* se můžeme zaměřit na kresbu za okem a nad přední nohou. Samice mají méně výrazné zbarvení, ale i zde je možné využít stejné oblasti. Ocasní část není vhodné fotit, může zde docházet k regeneraci a tedy k celkovým změnám ve zbarvení (místa označená šipkami) (foto: archiv Scientific Review Group, Working Group – Reptiles and Amphibians).

Obr. 21: U nádherně zbarveného gekona druhu *Cnemaspis psychedelica* fotíme kresbu záhlaví jedince a také zbarvení obou bočních částí těla. (foto: archiv Scientific Review Group, Working Group – Reptiles and Amphibians).

Krokodyľovcovití

U druhu *Shinisaurus crocodylurus* je možné dospělé, s ohledem na jejich velikost, značit mikročipem. U mladých jedinců vybíráme k označení pomocí identifikační fotografie opět vnitrodruhové, vysoce variabilních, ale ontogeneticky neměnné znaky.

Obr. 22: Při focení druhu *Shinisaurus crocodylurus* se zaměříme na kresbu a šupiny na boční straně krku a trupu, a také na délku nosní části. (foto: archiv Scientific Review Group, Working Group – Reptiles and Amphibians).

Leguáni

Rozlišujícím znakem je utváření výrůstků a štítků po straně hlavy. Je nutno fotografovat hlavu a část krku z boku v detailu. U leguánů je fotografická identifikace používána u rodů *Cyclura* i *Brachylophus*.

Vhodné pro *Brachylophus fasciatus*, *Cyclura nubila*, *Cyclura cornuta*

Slepýšovití

U druhů rodu aligátorec (*Abronia* spp.) je možné fotit nasedání štítků na hlavě, případně ze strany hlavy. Pokud není jedinec jednobarevný, je možné zaměřit se také na jeho kresbu.

Varani

Rozlišujícím znakem je kresba (pokud je přítomna) v kombinaci se šupinami. Fotografována by měla být hlava a přední část těla (zahrnuje i ramenní oblast) svrchu a další fotografie by měla být zaměřena na detail hlavy a části krku z boku (šupiny a kresba především kolem tlamy, ucha a oka), eventuálně lze doplnit o fotografii pánevní oblasti svrchu. V případě druhů, které mají na krku (v týlu) oblast s velkými šupinami, lze také použít foto detailu těchto šupin. Vzhledem k tomu, že u většiny druhů jsou mláďata poněkud odlišná, je nutno je po změně vybarvení na dospělé exempláře přefotografovat. S pokročilým věkem u varanů kresba matně a bledne, exempláře celkově tmavnou, tudíž u starých jedinců je identifikace jen dle kresby často nepoužitelná, je nutno využít i detailu šupin. Exemplář je nutné dle potřeby přefotografovat. U větších exemplářů je možnost detailní kontroly poněkud omezená.

V ČR jsou chované dva druhy zařazené v příloze A – *Varanus komodoensis* a *Varanus olivaceus*.

5. PRAMENY, POUŽITÉ MATERIÁLY

Studie, metodiky a doporučení

- Jak značit exempláře CITES? Metodická příručka 2011. AOPK ČR 2011
- Metodický návod k vydávání výjimek ze zákazu obchodních činností s exempláři CITES podle článku 8 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 338/1997 (Verze č. 5, zpracoval dne 21. 1. 2017 RNDr. Ondřej Klouček, PhD., interní materiál MŽP č.j. MZP/2017/630/200 ENV/2017/11761)
- Contributions to Combating Wildlife Crime in *Lygodactylus williamsi*, *Shinisaurus crocodylurus*, and *Cnemaspis psychedelica*, pracovní skupina na plazy pod vědeckou prověřovací skupinou (Scientific Review Group – SRG), 2017
- Prof. MVDr. Zdeněk Knotek CSc., odborný veterinární lékař pro choroby zoo zvířat, emailová komunikace (červenec, srpen 2019)
- MVDr. Helena Vaidlová, veterinární lékařka, veterinární klinika MADA, emailová komunikace (červenec, srpen 2019)
- Ministerstvo životního prostředí, odbor druhové ochrany a implementace mezinárodních závazků, oddělení mezinárodních úmluv, emailová komunikace (srpen, září 2019)
- Česká inspekce životního prostředí, odbor ochrany přírody, lesa a CITES, oddělení mezinárodní ochrany biodiverzity a CITES, emailová komunikace (srpen, září 2019)

Legislativa ČR

- Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy, ve znění pozdějších předpisů)
- Vyhláška č. 210/2010 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Legislativa EU

- Nařízení Rady (ES) č. 338/1997 ze dne 9. prosince 1996 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi – základní předpis CITES v EU (v angl. originále: Council Regulation (EC) No 338/1997 of 9 December 1996 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein)

- Nařízení Komise (ES) č. 865/2006 ze dne 4. května 2006 o prováděcích pravidlech k nařízení Rady (ES) č. 338/1997 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s těmito druhy (v angl. originále: Commission Regulation (EC) No 865/2006 of 4 May 2006 laying down detailed rules concerning the implementation of Council Regulation (EC) No 338/1997 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein)
- Nařízení Komise (ES) č. 2017/160 ze dne 20. ledna 2017, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 338/97 o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi (obsahuje přílohy A – D) (v angl. originále: Commission Regulation (EC) No 2017/160 of 20 January 2017 amending Council regulation (EC) No 338/97 on the protection of species of wild fauna and flora by Regulating trade therein)

Internetové odkazy:

<http://www.cites.cz>

<http://www.ochranaprirody.cz/cites/>

<http://www.cizp.cz/CITES>

Použité fotografie jsou z archivu oddělení mezinárodní spolupráce AOPK ČR, pokud není uvedeno jinak.

V METODICKÉ ŘADĚ AOPK ČR BYLO DOSUD VYDÁNO:

Invazní nepůvodní druhy s významným dopadem na evropskou unii – 2018
Jak pastevečtí psi chrání stáda – 2018
Metodika monitoringu návštěvnosti v chráněných územích – 2017
Ekologicky orientovaná správa vodních toků v oblasti péče o jejich morfologický stav – 2016
Monitoring ohrožených rašeliništních mechorostů a péče o jejich lokality – 2014
Ochrana saproxylického hmyzu a opatření na jeho podporu – 2014
Metodika pro praktickou ochranu ptáků v zemědělské krajině – 2013
Oceňování dřevin rostoucích mimo les – 2013
Jak značit exempláře CITES? – 2011
Vydra a doprava – 2011
Metodika péče o lokality vybraných druhů ohrožených rostlin
– vstavač trojzubý – 2011
– kuřička hadcová – 2011
– sinokvět chrpovitý – 2011
– hořeček mnohotvarý český – 2011
Metodická příručka pro praktickou ochranu netopýrů, II. aktualizované vydání – 2010
Oceňování dřevin rostoucích mimo les – 2009
Raci v České republice – 2009
Zásady managementu stanovišť druhů v evropsky významných lokalitách soustavy Natura 2000 – 2008
Památné stromy – 2008
Hodnocení fragmentace krajiny dopravou – 2005
Revitalizace vodního prostředí – 2003
Metodická příručka pro ochranu populací, chov a repatriaci střevle potoční – 2003
Metodika pro zpracování záchranných programů pro zvláště chráněné druhy cévnatých rostlin
a živočichů – 2002
Metodiky mapování biotopů soustavy Natura 2000 a Smaragd, III. vydání – 2002
Metodická příručka k zajišťování průchodnosti dálničních komunikací pro volně žijící živočichy – 2001
Rez dřevin ve městě a krajině – 2000
Péče o chráněná území II. – 1999
Péče o chráněná území I. – 1999
Metodika přípravy plánů péče – 1999
Monitorování ekologických změn – 1995
Metodika monitoringu zdravotního stavu dřevin – 1995
Metodika sledování výskytu vážek – 1995
Metodika křížení komunikací a vodních toků s funkcí biokoridorů – 1995
Ochrana plazů – 1995
Grafioza dubu – 1994

Vydala: Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky,
Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov
www.nature.cz

Grafické zpracování: Granit, s.r.o.

Tisk: TISKÁRNA BÍLÝ SLON s.r.o.

Náklad: 100 kusů

ISBN 978-80-7620-034-0 (brožováno)

NEPRODEJNÉ

Praha 2019

